

Αγροτική Κοινωνιολογία

Θεματική ενότητα 7: Η αγροτική οικογένεια & η εκμετάλλευση 3/3

Όνομα καθηγητή: **Χαράλαμπος Κασίμης**

Τμήμα: **Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης**

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- Στόχος αυτής της ενότητας είναι να εισάγει τον φοιτητή/τρια στον θεσμό της αγροτικής οικογένειας, στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της σε σχέση με την αστική οικογένεια, στις λειτουργίες της οικογένειας και στην ιδιαίτερη σχέση που έχει η αγροτική οικογένεια με την παραγωγική της βάση που είναι η αγροτική εκμετάλλευση.

Λέξεις κλειδιά

- Αγροτική οικογένεια, λειτουργίες αγροτικής οικογένειας, οικογενειακή εκμετάλλευση, αγροτικό νοικοκυριό, οικογενειακή γεωργία

Η οικογένεια και η αγροτική εκμετάλλευση 1/3

1. Ουσιαστικό ζήτημα για την οικογενειακή εκμετάλλευση αποτελεί η επιλογή της/του συντρόφου.
 - Η εξασφάλιση της ύπαρξης της νέας αγροτικής οικογένειας σημαίνει εξασφάλιση γης, αλλά και εργατικών χεριών. Για την αγροτική οικογένεια η επιλογή του συντρόφου εξυπακούει μία εξισορρόπηση των συμφερόντων των δύο οικογενειών και εκμ/σεων. Τα παραπάνω διαφοροποιούνται σε σχέση με την οικονομική θέση και κοινωνικοεπαγγελματική κατάσταση των δύο οικογενειών.

Η οικογένεια και η αγροτική εκμετάλλευση 2/3

2. Οι σχέσεις - δεσμοί της οικογένειας με την εκμετάλλευση επηρεάζουν τη φύση των καθηκόντων που αναλαμβάνει η νέα οικογένεια.
- Τα παιδιά είναι οι κληρονόμοι και οι εργαζόμενοι στην εκμετάλλευση. Η τελευταία τους εξασφαλίζει τη συντήρηση και προικοδότηση και αυτά της εγγυώνται τη λειτουργική συνέχεια.
 - Στην αστική κοινωνία γενικά η γονιμότητα είναι χαμηλότερη στις εύπορες οικογένειες. Στη γεωργία συμβαίνει το αντίθετο.

Η οικογένεια και η αγροτική εκμετάλλευση 3/3

3. Η αγροτική οικογένεια είναι μία πατριαρχική οικογένεια.

- Η εξουσία του αρχηγού πηγάζει από το γεγονός ότι διευθύνει την εκμετάλλευση και είναι ο ιδιοκτήτης της. Επί πλέον είναι αυτός που αποφασίζει για τη μεταβίβαση της περιουσίας.
- Υπάρχει κάποια θετική σχέση μεταξύ μεγέθους εκμετάλλευσης και μεγέθους οικογένειας/κύκλου ζωής της οικογένειας.

Φάσεις κύκλου ζωής αγροτικής οικογένειας 1/2

Φάσεις:

- α. νεοσύστατο ζευγάρι - μικρή εκμετάλλευση χωρίς πλήρη κυριότητα, διάθεση εισροών εργασίας σε μεγάλο βαθμό λόγω μικρών άλλων υποχρεώσεων-σταδιακή μεγέθυνση της εκμετάλλευσης
- β. οικογένεια με παιδιά - εντατικοποίηση της εργασίας και συμμετοχή των παιδιών σ' ένα μεταγενέστερο στάδιο
- γ. οικογένεια με παιδιά σε ώριμη παραγωγική ηλικία - μεγάλη ανάπτυξη του μεγέθους της εκμετάλλευσης
- δ. ανεξαρτητοποίηση των παιδιών - σταδιακή μείωση του μεγέθους εκμετάλλευσης λόγω της διαδοχής και της οικογένειας λόγω της αποχώρησης των παιδιών

Φάσεις κύκλου ζωής αγροτικής οικογένειας 2/2

4. Ο τύπος παραγωγής προσδιορίζει και την μορφή του εκπαιδευτικού συστήματος. Στην αγροτική οικογένεια το παιδί εκπαιδεύεται κατά τη διάρκεια της εργασίας.

- Στην αγροτική οικογένεια υπάρχει κάποια στενή σχέση μεταξύ βιολογικής και κοινωνικής ωριμότητας και ωριμότητας του ατόμου σαν παραγωγού.

5. Η ανεξαρτητοποίηση του παιδιού από την οικογένεια προκύπτει με το γάμο ή με τη δημιουργία της δικής του εκμετάλλευσης ή τέλος εγκαταλείποντας την οικογένεια και την τοπική κοινότητα για εργασία σε μη αγροτικό επάγγελμα.

- Οι αλλαγές στη μορφή της σύγχρονης αγροτικής οικογένειας έχουν άμεση σχέση με αλλαγές στις λειτουργίες αυτής.

Η οικογενειακή εκμετάλλευση και η οικογενειακή γεωργία 1/4

- Οικογενειακή γεωργία εννοείται η γεωργία στην οποία το μεγαλύτερο ποσοστό της εργασίας σαν άμεση εισροή στη αγροτική παραγωγή παρέχεται από τον αρχηγό και τα μέλη της οικογένειάς του.
- Ο τυπικός αρχηγός της οικογενειακής εκμετάλλευσης κατέχει μία μη τυπική, γι' αυτό το κοινωνικο-οικονομικό σύστημα, θέση αφού ταυτόχρονα είναι ο ίδιος ιδιοκτήτης των μέσων παραγωγής και άμεσος παραγωγός. Μ' άλλα λόγια η διεύθυνση της εκμετάλλευσης, η ιδιοκτησία του κεφαλαίου και της γης καθώς και η εργασία παρέχονται κύρια ή αποκλειστικά από τον αρχηγό και την οικογένειά του.

Η οικογενειακή εκμετάλλευση και η οικογενειακή γεωργία 2/4

- Η οικογενειακή εκμετάλλευση αποτελεί σήμερα το κύριο χαρακτηριστικό της ελληνικής γεωργίας καθώς και της γεωργίας άλλων χωρών της Δύσης όπως η Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία. Ακόμα και στη Μ. Βρετανία εκτιμάται από ορισμένους ότι άνω του 80% των εκμεταλλεύσεων θεωρούνται οικογενειακές, θεωρούν όμως ότι αυτό που χαρακτηρίζει την οικογενειακή εκμετάλλευση είναι ότι τα μέλη της συνδέονται με συγγένεια ή γάμο, η ιδιοκτησία συνδυάζεται με τη διεύθυνση της εκμετάλλευσης και τέλος αυτή η διεύθυνση μεταβιβάζεται από μία γενιά στην άλλη πάντα στα πλαίσια της ίδιας οικογένειας. Έτσι η έννοια της οικογενειακής γεωργίας ξεπερνά τα όρια της εκμετάλλευσης που έχει κύριο χαρακτηριστικό την οικογενειακή εισροή εργασίας.

Η οικογενειακή εκμετάλλευση και η οικογενειακή γεωργία 3/4

- Σήμερα οι δραστηριότητες της αγροτικής εκμετάλλευσης έχουν υποταχθεί στη λειτουργία των αγροτο-βιομηχανικών συστημάτων που παράγουν και διαθέτουν μια μεγάλη γκάμα εισροών στην γεωργία-κτηνοτροφία και δημιουργούν νέα προϊόντα και διαδικασίες έξω από την ίδια τη λειτουργία της εκμετάλλευσης.
- Η παραγωγή έχει συγκεντρωθεί σ' ένα μικρό αριθμό μεγάλων μονάδων και εμφανίζει μία μεγαλύτερη χωρική και παραγωγική εξειδίκευση.
- Με την ανάπτυξη του εμπορίου αγροτικών προϊόντων και τη δυνατότητα μεταφοράς της επιστημονικής γνώσης και των τεχνολογικών καινοτομιών ο σύγχρονος αγροτικός τομέας καθίσταται τμήμα του διεθνούς αγρο-τροφικού συστήματος.

Η οικογενειακή εκμετάλλευση και η οικογενειακή γεωργία 4/4

- Η υπερπαραγωγή των αγροτικών προϊόντων αποτελεί πλέον κεντρικό πρόβλημα της αγροτικής πολιτικής και διαχείρισης του προϋπολογισμού. Η ραγδαία τεχνική πρόοδος έχει προκαλέσει και έχει προκληθεί από την παρέμβαση του κράτους όσον αφορά όλες τις πλευρές των αγορών των αγροτικών προϊόντων και των συντελεστών αγροτικής παραγωγής, η ανάπτυξη δε της βιοτεχνολογίας έρχεται όχι απλά να μειώσει την παραγωγική βάση της γεωργίας όπως την γνωρίζαμε αλλά και να αντικαταστήσει την ίδια τη γεωργία με τη βιομηχανία.
- Αυτές οι νέες, ραγδαίες εξελίξεις έχουν συμβάλλει στην αναγνώριση της καταστροφής του οργανικού περιβάλλοντος και της τοπικής ταυτότητας και κουλτούρας και έχουν οδηγήσει στην υποβάθμιση των κοινωνικών σχέσεων που προκαλούνται από τη λειτουργία της αγοράς και του κράτους.

Βιβλιογραφία

- Gasson R. and Errington A. (1993) Farm Family Business, Cab International
- Kasimis C. and Papadopoulos A.G. (1994), The Heterogeneity of Greek Family Farming: Emerging Policy Principles, Sociologia Ruralis, Vol. 34, No 2/3, 1994, pp. 206-228.
- Κασίμης Χ. και Παπαδόπουλος Α.Γ. (1999), Η Διατήρηση της Οικογενειακής Γεωργίας και η Καπιταλιστική Ανάπτυξη της Γεωργίας στην Ελλάδα: Μια Κριτική Ανασκόπηση της Βιβλιογραφίας, στο Κασίμης Χ. και Λουλούδης Λ. (επιμ), Ύπαιθρος Χώρα: Η Ελληνική Αγροτική Κοινωνία στο τέλος του 20ου αιώνα, Αθήνα, Πλέθρον και ΕΚΚΕ, σελ. 85-114.
- Παπαδόπουλος Α.Γ. (2002), Αγροτική Ανάπτυξη και Οικογενειακή Γεωργία στην Ελλάδα: Στρατηγικές Επιβίωσης, Ευελιξία και Αγροτικότητα, στο Ι. Λαμπίρη-Δημάκη (επιμ), Η Κοινωνιολογία στην Ελλάδα Σήμερα. Η Ολοκλήρωση της Τριλογίας, 1959-2000, Αθήνα, Παπαζήσης, σελ. 349-360

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημείωμα Αναφοράς

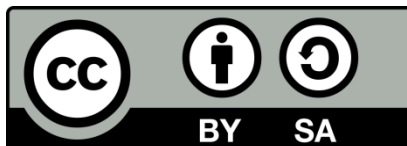
Copyright Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών 2014. Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης, Χαράλαμπος Κασίμης. «Αγροτική Κοινωνιολογία». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://mediasrv.aua.gr/eclass/courses/OCDAERD105/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων, π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Η άδεια αυτή ανήκει στις άδειες που ακολουθούν τις προδιαγραφές του Ορισμού Ανοικτής Γνώσης [2], είναι ανοικτό πολιτιστικό έργο [3] και για το λόγο αυτό αποτελεί ανοικτό περιεχόμενο [4].

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

[2] <http://opendefinition.org/okd/ellinika/>

[3] <http://freedomdefined.org/Definition/EI>

[4] <http://opendefinition.org/buttons/>

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
 - το Σημείωμα Αδειοδότησης
 - τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
 - το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)
- μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.